

Rudolf Mík

(4. 4. 1892 – 12. 6. 1975)

Ing. Josef Vlček, Oderské vrchy 1–2/2015, s. 31–36

Narodil se 4. dubna 1892 v Luboměři na čp. 71. Jeho otec, Rudolf Mík starší, se živil jako obuvník a ve volných chvílích se zabýval i hudbou. Matka, Julie Míková, byla rovněž rodačkou z Luboměře. Rudolf pocházel z početné rodiny, neboť kromě něho (zde je třeba poznamenat, že byl nejstarším synem) přišlo na svět postupně dalších šest sourozenců. Když ho v r. 1898 zavedl otec poprvé do školy, stal se jeho učitelem Vilibald Ševčík, na něhož pak po letech s láskou vzpomínal. Jakmile dovršil 9 roků věku, začal se učit hrát na housle. Výuka probíhala třikrát týdně, a to vždy o polední přestávce. Ve svém životopisu později vzpomíná, jak společně s dalšími sedmi žáky stáli před dřevěnými pulty a učili se pod dohledem pana učitele Ševčíka ovládat smyčec. Od školních prázdnin 1905 až do března 1906 krátce navštěvoval německou školu na Novosadech u Olomouce.

V dubnu 1906 ukončil povinnou školní docházku a nastoupil do knoflíkové továrny v Jakubčovicích. Zde pobyl jeden rok. Vystřídal pak následně celou řadu zaměstnání, často pracoval jako čeledín u sedláků v okolních německých obcích. Ve vlastním životopisu uvádí, že od 1. 1. 1908 do 31. 12. 1908 byl na službě ve Velkých Heřmánkách (dnešní Heřmanice). Následující rok 1909 strávil na službě v Novosadech u Olomouce, kde se setkal s několika krajany z Luboměře. V dalším roce se začal učit zedníkem u zednického mistra Adolfa Šindlera v Potštátu. Pracoval pak na různých stavbách v okolí a než odešel na vojnu, našel práci v Teltschikově kamenolomu v Jakubčovicích. Vzpomíná si, že tehdy byl jeho mistrem jistý Maňágo, Ital, který sice vůbec nehovořil česky, zato ale uměl dobře poroučet. Zásadním zlomem v jeho životě byl 7. říjen 1913, kdy narukoval do Olomouce k 54. pěšímu pluku. Mezitím vypukla 1. světová válka a Rudolf Mík byl se svou jednotkou odvelen na ruskou frontu. Již 17. srpna téhož roku upadl do ruského zajetí a zbytek válečných let prožil střídavě v evropské nebo asijské části Ruska. V průběhu čtyř let zajetí, když sloužil u ruských sedláků, viděl nejen Moskvu, ale i Smolensk, Charkov, Omsk, Tomsk a řadu dalších měst. Naučil se velmi dobře hovořit rusky, takže mohl i číst ruské časopisy. Jako památku na toto období svého života si uschoval pracovní vysvědčení, které mu vystavil jeden ruský sedlák. O Míkových zážitcích v ruském zajetí se ještě dále zmíníme.

Do rodného kraje se vrátil 20. prosince 1918 a začal se opět živit jako zedník. Když v souvislosti s událostmi v sousedním Maďarsku vyhlásila ČSR mobilizaci, musel R. Mík znovu do armády. Jeho 6. pěší pluk byl nedaleko Buchlova připraven v záloze, aby mohl případně zasáhnout do bojů. K tomu už ale nedošlo, protože po porážce Maďarské republiky rad se politická situace uklidnila. V září 1919 byl Mík demobilizován a mohl se vrátit do Luboměře. Dne 20. září 1919 se Rudolf Mík oženil. Jeho manželkou se stala Anežka Honyšová (rozená Fardová), vdova po Antonínu Honyšovi, který se vrátil těžce nemocný z vojny a doma pak záhy zemřel. Mík se přičlenil na č. 51 a společně s Anežkou vychovávali její dva syny z prvního manželství. Poněvadž malé hospodářství by nestačilo všechny uživit, pracoval Mík v létě jako zedník a v zimě odcházel za výdělkem do panského lesa.

Ve svém volném čase, zpravidla v neděli, kdy jeho manželka odešla do kostela na mši, tehdy se mohl věnovat své velké zálibě: psaní. Zapisoval všechno, co kolem sebe viděl a i to, o čem se doslechl. Lze říci, že ve svých kronikách a písmáckých záznamech zachytil řadu událostí, (nejen z rodné obce, ale často i z nejbližšího okolí), jichž byl často přímým svědkem a často přidal ještě různé zajímavosti. Během svého dlouhého života tak vytvořil rozsáhlé literární dílo, zahrnující přes šest tisíc úhledně popsaných listů. Jeho záznamy zahrnují v

podstatě období let 1914 až 1970. Se vzpomínkami starých pamětníků, jež pečlivě zaznamenával, se dostaneme k časové řadě dlouhé až sto let! Skromně se přiznává, že za okupace jeho manželka celou řadu písemností spálila, protože se obávala perzekuce ze strany německých úřadů. Je obdivuhodné, že tak velkolepou písmáckou prací po sobě zanechal člověk, který měl pouze základní vzdělání. Jak už jsem se zmiňoval na jiném místě, středoškolské studium na Reálném gymnáziu v Olomouci musel předčasně ukončit kvůli nedostatku financí.

Další zálibou R. Míka se stala hudba. Již od školních let, kdy ve třídě Vilibalda Ševčíka začal hrát na housle, se věnoval muzicírování nejen pro vlastní potěšení, ale i pro radost jiným. Postupně se naučil hrát nejen na housle, ale i na harmoniku a na trubku. Traduje se, že v letním období před spaním zatroubil večerku. Jako nadaný hudebník řadu let hrával v kapele svého bratra Eduarda. Na tomto místě je třeba poznamenat, že vlastně celá Míkova rodina byla muzikantská. Již jeho otec, Rudolf Mík starší, jemuž se přezdívalo „starý Kraus“, býval dlouholetým kapelníkem a hrával nejen na klarinet, ale i na housle. Jeho nástupcem v této profesi se později stal jeho syn Eduard. Také další bratři se věnovali hudbě.

Třetí oblastí, které R. Mík věnoval svůj čas, bylo opracování kamenů, do nichž vytesával různá hesla či nápisy. Zde mohl koneckonců zúročit to, čemu se naučil, když pracoval jako dělník u továrníka Teltschika v jakubčovickém kamenolomu. Kdo někdy zkoušel opracovat kámen, ví, že se jedná o náročnou a složitou činnost, která vyžaduje značný fortel a přesto končí často i nezdarem. R. Mík věnoval tomuto koníčku mnoho hodin svého života. Díky tomu vznikla naprosto ojedinělá a svým způsobem unikátní sbírka kamenů, do nichž vytesal své myšlenky a postřehy ze života venkovského člověka. Kupříkladu na domku čp. 12 v Luboměři vyryl do kamene vlastní rukou tato slova: „Pane, dopřej štěstí, klidu zde bydlícímu lidu.“

U domku čp. 51, kde s vdovou Anežkou Honyšovou prožili podstatnou část svého života, umístil kámen s nápisem „Zde žil, pracoval, vědu a umění miloval a na rozkaz Nejvyššího navždy zmizel R. Mík“. V tomto výroku jako by shrnul veškerou svou životní moudrost, smysl a cíl svého života. V průběhu svého dlouhého života vytvořil Mík více než třicet různých nápisů, jež vytesal dlátem do kamene. Takřka v každém z nich se zrcadlí jeho životní filozofie, která touží po spravedlnosti a lepším světě bez pánů a chudáků. Uvedme namátkou: „Bez žebráků není pánů“, „Chudáci, dobře sledujte život vašich představených“. Nebo „Ku počtě Pána světa“, „Pomoz, Bože, vlasti naší“, „Klamným slibům nevěřím“, „Trpím a mlčím“, „Zdá se, že blbnu“ a řadu dalších. Převážná část kamenů s vytesanými nápisy je umístěna na zahradě pana Karla Klezly, příbuzného R. Míka. Na schodku studny náležející ke stavení čp. 51 připomenul nápisem „29. září 1938“ den, kdy na konferenci v Mnichově rozhodli zástupci čtyř velmocí o odtržení pohraničních oblastí, tzv. Sudet, od Československa, a to včetně ryze české enklávy Spálova a Luboměře. Svým přátelům ukazoval ve studni i tzv. runový kámen, o němž se zmiňuji na jiném místě. Nedaleko Spálova, v místě zvaném „Švédská skála“, nalezneme nápis do kamene „Útulek Spálovských před Švédy v r. 1643“, jímž autor připomíná události třicetileté války. Do skály v tzv. „Kněžském dole“ (německy Pfaffengraben), který se nachází v lese nedaleko Dobešova, vyryl památnou větu „Pfofengraben 1622-30 M. R“. Na tomto místě se prý tajně scházeli čeští bratři před odchodem do vyhnanství a údajně zde kázal i J. A. Komenský, poslední biskup jednoty bratrské. Svůj věčný sen spí R. Mík na místním hřbitově. Když se zastavíte u jeho hrobu, upoutá Vaši pozornost malý pomník se skromným nápisem „Až sem“, označujícím místo, kde skončila dlouhá a často strastiplná životní pouť významného luboměřského rodáka. Bohužel nápis na omšelém kameni je dnes stěží čitelný, vždyť již uplynulo čtyřicet let od doby, kdy zde byl umístěn. Teprve při bližším zkoumání můžeme na

kameni rozeznat vyrytá písmena „R. Mík“ s letopočtem jeho narození a úmrtí. Traduje se, že také rok svého tragického odchodu ze světa si na náhrobek sám vytesal. Před několika lety byla na hrobě – pro lepší orientaci – umístěna náhrobní deska s osobními údaji o zesnulém a dodatkem písmák.

Ještě o jedné oblasti, jež byla předmětem Míkova zájmu, bychom se měli alespoň stručně rozepsat. Byla to archeologie. Během svého života shromáždil celou řadu pozoruhodných artefaktů, které jednak vyoral při práci na poli, jednak – a to hlavně – získal při vykopávkách v různých lokalitách. Jak sám přiznává, zájem o umění se u něj probudil, když jako válečný zajatec měl v Rusku možnost navštívit některá tamější muzea. Po návratu do rodné Luboměře měl občas možnost věnovat se i této zálibě. Je známo, že tehdejší majitel potštátského panství, hrabě A. Desfours-Walderode, získal od něj sbírku lidové keramiky. Ve svých vzpomínkách Mík uvádí, že při vykopávkách na Švédské skále u Spálova našel kovové hroty šipek a úlomky keramiky. V lese Častochově nedaleko Spálova zase objevil kámen, o němž se domníval, že je popsáný runovým písmem. Původ tohoto kamene je dodnes obestřen tajemstvím. V této souvislosti udržoval R. Mík čilou korespondenci s dr. Františkem Prikrylem, děkanem z Drahotuš, jenž se zabýval archeologií. Údajný runový kámen byl tehdy uložen v podezdívce u vrat do dvora (na čp. 51 v Luboměři). Je třeba ještě upřesnit, že zmíněný kámen objevil chalupník Josef Demel a Mík společně se synem jej pak vykopali. Později se ale nepodařilo tuto domněnku o kameni popsáném germánským runovým písmem potvrdit. Po osvobození byl s Míkovým přispěním založen archiv městyse Spálova, umístěný v budově tamějšího zámku, mezi jehož sbírky byly zařazeny i některé cenné předměty.

Své zážitky z putování po Rusku zachytil R. Mík ve vzpomínkové knize nazvané „Můj život vojenský“. Jeho anabáze začala 18. 8. 1914, když nedaleko městečka Krasnik v Haliči upadl do ruského zajetí. Přes Lublin a běloruský Minsk se dostal až do Moskvy. Odtud pak jeli vlakem přes Nižní Novgorod na východ za Ural až do Samary. Teprve koncem následujícího roku se s početnou skupinou jiných zajatců vrátili opět do evropské části Ruska (Smolensk a Minsk). Tady museli kopat zákopy. Nyní se mu velmi hodilo, že umí hrát na několik hudebních nástrojů, protože ještě s několika kamarády měli různé výhody, když chodívali hrát ruským důstojníkům. Ovšem po únorové revoluci 1917 se situace zajatců v Rusku výrazně zhoršila. Zažil to na vlastní kůži, když se léčil v moskevské nemocnici a nikdo se o něj a ostatní pacienty nestaral, protože všude vládli zmátek. Měl velké štěstí, když se záhy dostal k jednomu ruskému sedlákově, kde vydržel ve službě od listopadu 1917 až do června 1918. Bylo to v době, kdy v Rusku začali, pod vlivem bolševické propagandy, lidé na venkově pronásledovat bohaté sedláky, tzv. kulaky. Na jaře 1918, když se zhroutila ruská fronta a vojáci utíkali z fronty domů, byla situace už neúnosná i pro zajatce, protože krajem se potulovaly tlupy dezertérů, které rabovaly a vraždily. Začala občanská válka, a proto se Mík rozhodl společně s jedním Čechem dostat domů na vlastní pěst. Vydali se na západ a přes ukrajinský Charkov a Kyjev dospěli do Brestu-Litevského. Přes německé linie cestovali následně vlakem přes Polsko a konečně 20. prosince 1918, jak zaznamenal Míkův mladší bratr Eduard, byli doma. Domov opouštěl Rudolf Mík jako příslušník rakousko-uherské monarchie a vrátil se do nově vzniklé republiky. Je zajímavé, že R. Mík odmítl vstoupit do nově vznikajících československých legií, ačkoliv mohl mít četné výhody a nemusel by jako zajatec kopat zákopy. Nelíbilo se mu, že agitaci pro vstup do legií prováděl jakýsi bohatý továrník, který jej pak nazval vlastizrádcem. Tehdy jistě netušil, že jako legionář by procestoval celou Sibiř a domů by se vrátil až v roce 1920. Zbývá dodat, že R. Mík sestavil podrobný seznam občanů Luboměře, kteří se museli v zájmu monarchie vydat do války.

Mnozí z nich pak za toto dobrodružství zaplatili svými životy. Cenné jsou i seznamy padlých rodáků a také seznam legionářů a zajatců v Rusku, mezi něž sám patřil.

R. Mík měl také svérázný smysl pro humor, jak si vzpomíná jeden spálovský občan. Stalo se to za války, v roce 1943, když se spolu potkali v Odrách na náměstí. Když se vzájemně pozdravili, vidí, že rodák ze sousední Luboměře kráčí po městské dlažbě bosky. Nedá mu to a zeptá se: „Strýců, kdepak jste dneska nechal střevíce, že chodíte naboso?“ Mík se zasměje a odvěti: „To já jdu tak schválně, aby oni (Němci) věděli, jak se tady máme špatně.“ V dřívějších dobách totiž bývalo zvykem chodit v letním období často bez bot. Je pravda, že mnozí lidé ani na boty neměli. Obvykle ale tomu bylo naopak, poutník, kráčejíci bosky po prašných venkovských cestách, si po příchodu do města střevíce zase nazul.

Jiný občan ze Spálova si vzpomíná, že po skončení druhé světové války se často ve spálovské hospodě U Růžků konaly hlučné zábavy, protože lidé se po pěti letech „půstu“ chtěli zase bavit. Tehdy ještě nebyla v každé chalupě televize jako v současnosti, a proto občané žili více společenským životem. A tak měli i muzikanti hodně práce. Občas viděl Eduarda Míka, jak šlape na kole a s sebou veze trubku. V Eduardově kapele hrával často i jeho bratr Rudolf a společně ještě s dalšími společníky dokázali právě ve zmiňovaném hostinci U Růžků udělat nezapomenutelný kabaret.

Seznam použité literatury:

- 1/ Rudolf Mík: Životem na dědině (1960)
- 2/ Vzpomínka na lidového písmáka Rudolfa Míka (Oderské vrchy č. 3–4)
- 3/ F. Šustek: K stému výročí narození luboměřského kronikáře a písmáka Rudolfa Míka (Oderské vrchy, č. 1–2/1992)
- 4/ Antonín Ondřej: Spálov v minulosti a současnosti (Spálov 2002)
- 5/ R. Mík: Můj život vojenský (Luboměř 1952)
- 6/ Dopis starého drvaře z Oderských lesů (Záhorská kronika, ročník XXIV, 1946–47)
- 7/ Vzpomínky pamětníků

Foto:

Rudolf Mík, luboměřský kronikář a písmák (Fotografie byla zapůjčena od paní Zdenky Čechové).